

**Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія музики» Дніпропетровської обласної ради»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВСП «Фаховий музичний
коледж» КЗВО «Дніпровська
академія музики» ДОР»

Олена ПОТОЦЬКА

«29» серпня 2025 року

**СИЛАБУС
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФАХ»**

«Народні інструменти»

(Цимбали)

Освітньо-професійний ступінь – Фаховий молодший бакалавр

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-професійна програма – «Музичне мистецтво»

**Д н і п р о
2 0 2 5**

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Фах» входить до циклу обов'язкових дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Процес вивчення дисципліни «Фах» спрямований на розкриття індивідуальних творчих здібностей здобувача фахової передвищої освіти, на його самореалізацію шляхом напрацювання комплексу виконавської майстерності задля втілення власних художніх намірів.

КОМПЕТЕНТНОСТІ.

У межах цього курсу здобувачі освітньо-професійного ступеню «Фаховий молодший бакалавр» формують інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, передбачені освітньо-професійною програмою «Музичне мистецтво».

Інтегральні компетентності (ІК)

ІК Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва або у процесі навчання, що вимагає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, історії мистецтва, музичного виконавства та педагогіки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності (СК)

СК 1 Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності.

СК 2 Здатність демонструвати достатній рівень виконавської майстерності.

СК 3 Здатність відтворювати художньо-образний зміст музичного твору у виконавській діяльності.

СК 4 Здатність використовувати спеціалізовані знання з теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 5 Здатність демонструвати професійні навички та уміння в музично-теоретичній/виконавській/педагогічній/організаційно-творчій діяльності.

СК 7 Здатність самостійно організовувати та провадити індивідуальний та/або колективний репетиційний процес у професійній діяльності.

СК 8 Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 10 Здатність використовувати технологічні ресурси, новітні цифрові звукові технології в професійній діяльності.

СК 11 Здатність відслідковувати і оцінювати власний прогрес та досягнення у професійній сфері, проявляти критичну самосвідомість.

СК 13 Здатність презентувати результати своєї

творчої/педагогічної/організаційно-творчої діяльності перед аудиторією з урахуванням її специфіки.

СК 14 Здатність до професійної самореалізації.

ТРИВАЛІСТЬ КУРСУ. Для здобувачів на основі базової середньої освіти: кількість кредитів ЄКТС — 20, Курси I — IV, Семестри I — VIII, загальний обсяг — 600 годин, з них індивідуальних — 294 години, самостійних — 306 годин. Для здобувачів на основі повної загальної середньої освіти: кількість кредитів ЄКТС — 12, Курси I — III, Семестри I — VI, загальний обсяг — 360 годин, з них індивідуальних — 218 години, самостійних — 142 годин.

МЕТОЮ навчальної дисципліни «Фах» — поетапна професійна підготовка висококваліфікованих фахівців-виконавців, які протягом свого навчання повинні оволодіти педагогічною та виконавською майстерністю, необхідною для самостійної творчої діяльності як солістів філармоній, органних залів, концертних залів тощо.

Програмні результати навчання (РН).

Після закінчення курсу здобувач фахової передвищої освіти повинен вміти:

РН 3 Грати на музичному інструменті артистично, технічно, осмислено відтворюючи художньо-образний зміст музичного твору відповідно до його стильових особливостей.

РН 5 Застосовувати аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити.

РН 6 Визначати зміст, форму, жанрово-стильові особливості музичного твору як на слух, так і при вивченні нотного тексту.

РН 8 Розпізнавати різні компоненти музичної мови.

РН 9 Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської/музично-теоретичної/педагогічної/організаційно-творчої діяльності (відповідно до освітньо-професійної програми).

РН 13 Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.

РН 15 Позитивно сприймати конструктивні критичні зауваження фахівців щодо своїх навчальних та творчих результатів і використовувати їх для власного професійного розвитку.

РН 16 Дотримуватися загальних вимог щодо авторських та суміжних прав, захисту персональних даних, правил розповсюдження інформації.

РН 17 Презентувати результати власної мистецької діяльності з метою забезпечення особистісної конкурентоспроможності на ринку праці.

МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ В СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНІЙ ПОСЛІДОВНОСТІ

Дисципліна «Фах» вивчається протягом усіх років навчання. Для набуття практичного досвіду з предмету необхідні знання, отримані на попередньому освітньому рівні - початкової спеціалізованої музичної освіти. «Фах» безпосередньо пов'язаний з такими дисциплінами, як «Теорія музики», «Педагогічна практика», «Оркестровий клас», «Виконавська практика» тощо.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ. Заняття з дисципліни «Фах» будуються на основі індивідуальної програми навчання, послідовно розробленої викладачем даного навчального курсу, що формується з урахуванням індивідуальних можливостей здобувача фахової передвищої освіти та завдань, які ставляться перед ним. Кожного семестру протягом перших років навчання здобувач повинен опанувати певну кількість (визначається цикловою комісією) різних за жанрово-стильовими характеристиками творів. Протягом останнього року навчання відбувається підготовка програми іспиту підсумкової атестації. В робочих програмах, що зберігаються на циклових комісіях, вказані орієнтовні програми тематичних блоків, які є обов'язковими.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Дисципліна «ФАХ» реалізується у вигляді індивідуальних занять та самостійної роботи здобувачів фахової передвищої освіти.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. У процесі роботи над художньо-навчальним матеріалом:
 - словесні (бесіда, пояснення);
 - наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження);
 - практичні (індивідуальна гра на інструменті).
2. За організаційним характером навчання:
 - методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
 - методи контролю та самоконтролю у навчанні;
 - бінарні (поєднання теоретичного та практичного) методи навчання.
3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу:
 - індуктивно-дедукційні,
 - репродуктивні,
 - проблемні,
 - інтерпретаційні,
 - постановочно-аналітичні.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ. Контрольні заходи включають поточний, семестровий та підсумковий контроль і проводяться у формі сольних виступів. Вимоги до контрольних заходів розробляються цикловими комісіями.

До основних форм поточного, семестрового та підсумкового контролю відносяться: прослуховування індивідуальних програм, що включає виконання технічного матеріалу та читання нот з листа; прослуховування програми академічного концерту, презентація анотацій; прослуховування програми семестрового іспиту, що проводиться з метою оцінки результатів навчання за семестр.

Підсумкова атестація у формі екзамену здійснюється з метою підведення підсумків даного навчального курсу та представляє собою виконання творів у обсязі, визначеному кожною цикловою комісією.

ПОЛІТИКА КУРСУ («Правила гри»). Курс передбачає індивідуальну та самостійну роботу. Середовище на занятті є творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не

допустимо порушення академічної доброчесності. Пропуски занять здобувачами припустимі тільки з поважних причин та підлягають відпрацюванню.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Баран Т. Концертні цимбали: історико-теоретичний та методично-виконавський підходи. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. – Київ, 2003. – Національна Академія Наук України. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського, 197 с
2. Баран Т. Вплив народного цимбального професіоналізму у формуванні виконавського процесу на концертних цимбалах системи «Шунда». *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку: збірник наукових праць*. Рівне : РДГУ, 2005. Вип. 10. С. 95–101.
3. Баран Т. Цимбали та музичний професіоналізм: підручник. Львів : Афіша, 2008. 224 с.
4. Баран Т. До питання встановлення української музичної терміносистеми. Особливості цимбальної термінології. *Українські термінологічні словники з мистецтвознавства й етнології*. Науково-практична конференція. – К.: Редакція вісника “АНТ”, 1999. – С. 8-9.
5. Баран Т. Цимбали на зламі тисячоліть. *Етнос. Культура. Нація: Зб. наук. праць за матеріалами Другої міжнар. наук.-практ. конф.* – Дрогобич, 2000. – С.142-146.
6. Баран Т. Специфіка звукодобування на цимбалах та проблеми фіксація штрихів у цимбальній літературі // *Наук. зб.* – Львів: Кобзар, 2001. – С. 35-41.
7. Баран Т. Світ цимбалів. – Львів: Світ, 1999. – 88 с.
8. Борух І. Програмність в українській скрипковій музиці: історичний, соціокультурний і естетико-стильовий аспекти. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Міністерство освіти і науки України. – Івано-Франківськ, 2019. 255 с.
9. Гулянич Ю. Творчість Богдана Котюка в контексті музичної практики України кінця XX - початку XXI ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: - Київ, Музичне мистецтво, 2011 Харківський національний університет імені І. П. Котляревського , 200 с
10. Гулянич Ю. Творчість Богдана Котюка в контексті музичної практики України кінця XX - початку XXI ст. Автореферат дисертації здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: Харків – 2011, 24 с
11. Кияновська Л. Оновлення принципів програмності в музиці XX сторіччя. *Українська музика. Традиції та сучасність: збірка статей*. Львів, 1993. С. 37–56.

12. Костенко О. Деякі тенденції використання цимбалів у творчості харківських композиторів. Матеріали міжвузівської науково-методичної конференції професорсько-викладацького складу. *Актуальні проблеми музичного і театрального мистецтва: мистецтвознавство, педагогіка та виконавство*. Вип. 3. Харків : Стил, 2001. С. 68–78.
13. Кужба М. Творчий мистецький проєкт «Цимбальний всесвіт: стильові виміри сучасної творчості» на здобуття ступеня доктора мистецтва, Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського, 2023
14. Кужба М. Цимбальна творчість Олександра Тимофєєва : виконавський аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*; редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 60. Том 2. С. 90–95.
15. Кужба М., Юрченко О. Олена Костенко : фундатор харківської цимбальної школи. *Аспекти історичного музикознавства* : зб. наук. ст. Вип. XXII : До 95-річчя кафедри народних інструментів України. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського; ред.-упоряд. Романюк І. А. Харків, ХНУМ, 2021. С. 135–150.
16. Кужба М. Цимбали в системі народно-інструментального виконавства України : на пошану Тараса Барана та Олени Костенко. *Народно-інструментальне мистецтво на зламі ХХ – ХХІ століть* : збірник матеріалів та тез XV міжнародної науково-практичної конференції (ДДПУ ім. І. Франка, 3 грудня 2021 р.); редактор-упорядник А. Душний. Дрогобич : По світ, 2021. С. 93–97.
17. Мельничук С. Учитель. Творчий портрет фундатора волинської цимбально-педагогічної школи Романа Скіри : монографічний посібник. Рівне, 2007. 155 с.
18. Незовибатько О. Українські цимбали та їх удосконалення. Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата мистецтвознавства. – Київ, 1971. Архів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського. (опис 2, одиниця зберігання 65)
19. Незовибатько О. Українські цимбали. Київ: Музична Україна, 1976. 57 с.
20. Незовибатько О. Школа гри на українських цимбалах. Київ : Мистецтво, 1966. 301 с.
21. Теуту І. Транскрипція в українському цимбальному мистецтві: історичний та теоретичний аспекти. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. - НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. - Київ, 2016. 191 с.
22. Теуту І. Теоретичні основи транскрипції в репертуарі цимбаліста. *Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського*. Випуск 110. К., 2014. С. 200–211.

23. Теуту І. До питання синтезу стилів у цимбальних транскрипціях. Трансформаційні процеси в освіті і культурі: Зб. Матеріалів Міжн. наук.-творч. конф., Одеса, Київ, Варшава, квітень 2013 р. - С. 240-244
24. Тищик В. Програмність в українській баянній музиці (1960-2010 роки). Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Харків-2021, 200с.
25. Фрайт О. Особливості втілення принципу програмності в українській фортепіанній музиці : Автореф. дис... канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / О. В. Фрайт; НАН України. Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського. - К., 2000. - 18 с. - укр.
26. Юрченко О. Жанрово-стильові засади професійного цимбального мистецтва України. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Харків, 2015, Харківський національний університет імені І. П. Котляревського, 222 с.

Інформаційні ресурси

1. Дніпропетровська обласна універсальна бібліотека – www.libr.dp.ua
2. <http://ukrnotes.in.ua/poshuk.php>
3. <https://www.facebook.com/groups/artdominanta>
4. <https://www.facebook.com/groups/112289782713629/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: електронні ресурси. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>
6. Україніка наукова: національна реферативна база. URL: <https://ube.nlu.org.ua/>
7. Index Copernicus. URL: <http://journals.indexcopernicus.com/>
8. Scopus: база даних. URL: <https://www.scopus.com/>
9. Web of Science: база даних. URL: <https://web.archive.org/>